

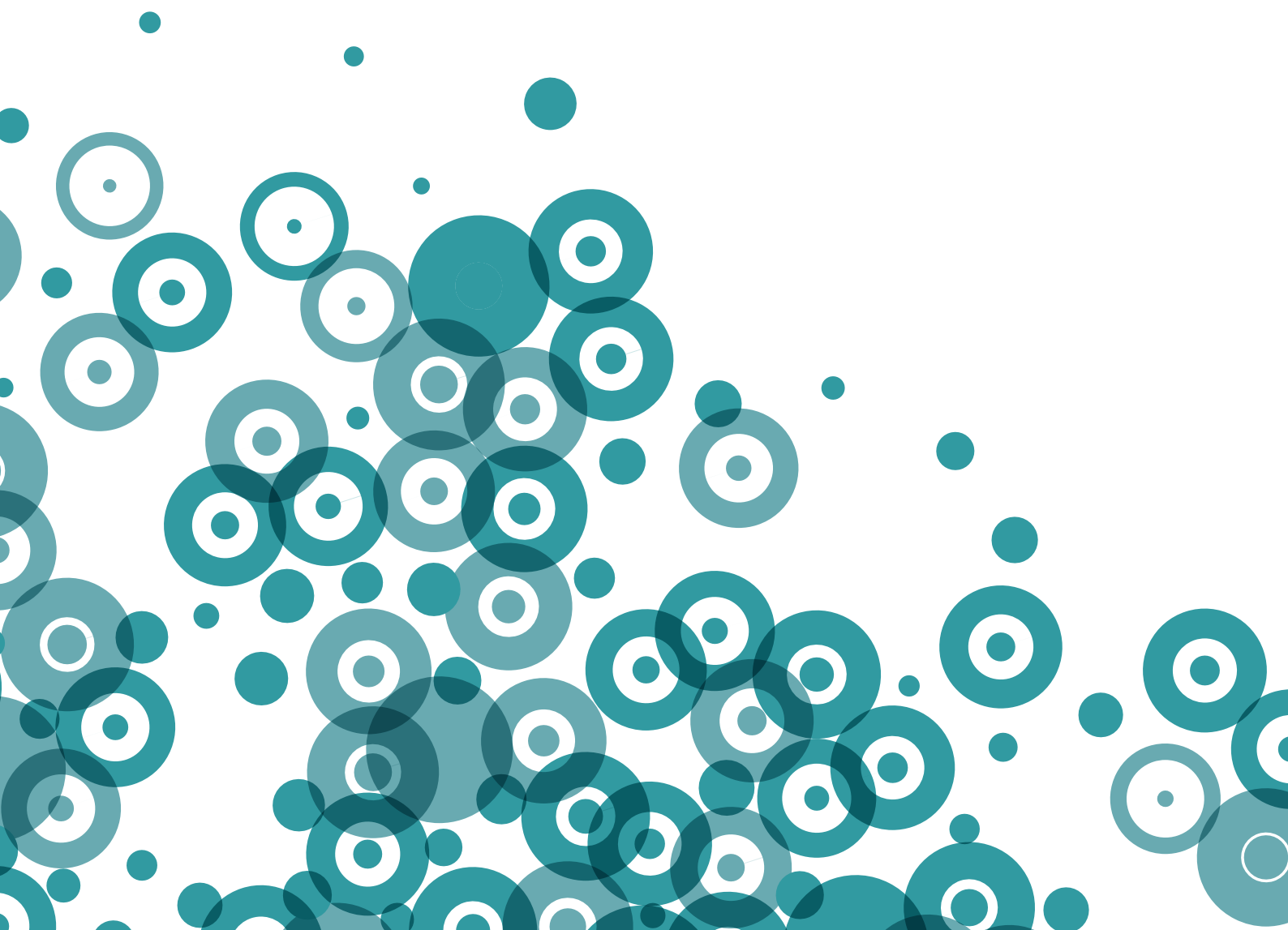

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Patrymau a thueddiadau marwolaethau plant yng Nghymru, 2011–2020

Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant
Ebrill 2022

Cynnwys

1. Cyflwynia	Tudalen 3
2. Pwyntiau allweddol	Tudalen 3
3. Marwolaethau plant yng Nghymru	Tudalen 3
4. Blynyddoedd o fywyd a gollwyd	Tudalen 5
5. Marwolaethau plant yn ôl ardal	Tudalen 6
6. Marwolaethau plant yn ôl amddifadedd ardal	Tudalen 7
7. Marwolaethau plant yn ôl oedran a rhyw	Tudalen 8
8. Marwolaethau plant yn ôl ethnigrwydd	Tudalen 9
9. Marwolaethau plant yn ôl disgwyliad	Tudalen 10
10. Marwolaethau plant yn ôl achos	Tudalen 11
11. Diogelu a phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod	Tudalen 15
12. Cymariaethau rhwngwladol	Tudalen 15
13. Camau gweithredu i atal marwolaethau plant	Tudalen 17
14. Dull	Tudalen 17
15. Cryfderau a chyfyngiadau	Tudalen 17
16. Cyfeiriadau	Tudalen 18
17. Geirfa	Tudalen 19
18. Atodiad 1 — Tuedd tymor hir o farwolaethau plant	Tudalen 20
19. Atodiad 2 — diffiniad o hunanladdiad tebygol/posibl	Tudalen 20
20. Atodiad 3 — marwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol/posibl yn 2021	Tudalen 21

TEITL: Patrymau a Thueddiadau Marwolaethau
Plant yng Nghymru, 2011–20

DYDDIAD: 26 Ebrill 2022

ISBN: 978-1-83766-004-9

© 2022 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus
Cymru. Gellir atgynhyrchu deunydd a gynhwysir
yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded
Llywodraeth Agored (OGL)

[www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-
government-licence/version/3/](http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/) ar yr amod y caiff ei
wneud yn gywir ac na choiff ei ddefnyddio mewn
cyd-destun camarweiniol.

Dylid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd
Cyhoeddus Cymru. Mae hawlfraint y trefniant
teipograffyddol, y dyluniad a'r cynllun yn eiddo i
Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

1. Cyflwynia

Mae'r Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant (CDRP) yn casglu gwybodaeth am blant (o dan 18 oed) sy'n marw lle mae'r plentyn naill ai'n preswyllo yng Nghymru fel arfer neu'n marw yng Nghymru.

Dyma'r adroddiad cyntaf sy'n disgrifio patrymau a thueddiadau marwolaethau plant dros gyfnod o 10 mlynedd gan ddefnyddio gwybodaeth o'r rhaglen.

2. Pwyntiau allweddol

- Ar gyfartaledd, roedd 197 o farwolaethau bob blwyddyn o blant sy'n preswyllo yng Nghymru yn ystod 2011-2020.
- Mae cyfradd marwolaethau plant yng Nghymru wedi gostwng dros y tymor hir, ond mae wedi gwastatáu yn ystod y 6 mlynedd diwethaf, gyda'r gyfradd yn 2020 yn 28.9 am bob 100,000.
- Roedd y gyfradd marwolaethau plant 70% yn uwch yn ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru o gymharu â'r ardaloedd lleiaf difreintiedig.
- Mae'n ymddangos bod plant o gefndiroedd du a lleiafrifoedd ethnig wedi'u gorgynrychioli o'r wybodaeth sydd ar gael.
- Ar gyfer marwolaethau annisgwyl sydyn yn ystod babandod, mae defnydd rhieni o alcohol a chyd-gysgu lle mae ffactorau risg yn bryder nodedig.
- Mae gan Gymru gyfradd marwolaethau plant debyg i'r DU ond mae wedi bod â chyfradd marwolaethau plant sylweddol uwch na'r Ffindir, Sbaen a'r Eidal dros y 5 mlynedd diwethaf.

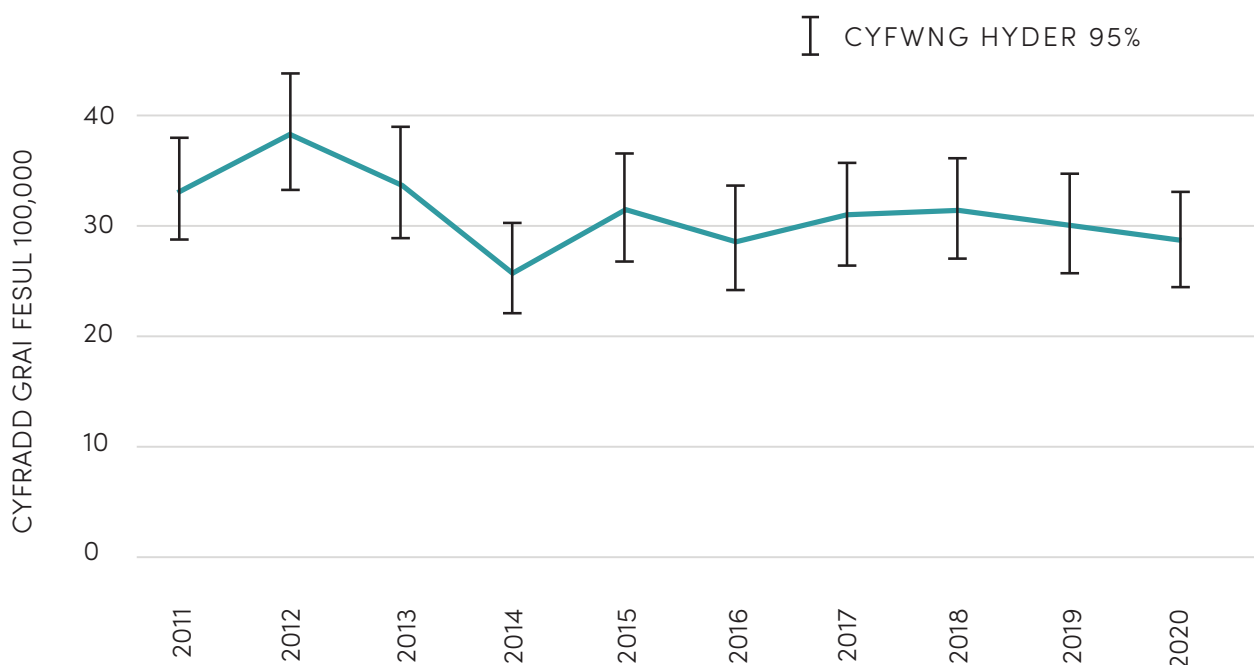
3. Marwolaethau plant yng Nghymru

- Mae nifer y plant 0-17 oed yng Nghymru tua 630,000.¹ Roedd tua 29,000 o enedigaethau byw yn 2020.²
- O 2011-2020, cafodd 2,007 o farwolaethau plant rhwng 0-17 oed eu hysbysu i'r Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant.
- Roedd 1,965 (98%) o'r plant hyn yn breswylwyr Cymru.
- Bu farw'r mwyafrif yng Nghymru ond bu farw 238 (12%) y tu allan i Gymru.
- Bu farw 42 o blant nad oeddent yn breswylwyr Cymru yng Nghymru dros y cyfnod o 10 mlynedd.
 - Roedd dwy ran o dair o'r plant di-Gymraeg naill ai'n newydd-anedig (11 o blant) neu'n 12-17 oed (17 o blant).
 - Bu ugain o farwolaethau oherwydd trawma/anaf anfwriadol, gyda 7 o'r rhain yn gysylltiedig â thrafnidiaeth ac 8 o ganlyniad i foddi.

Bydd y dadansoddiad yn yr adroddiad hwn yn canolbwyntio ar blant a oedd yn breswylwyr Cymru yn 1965. Mae'r gyfradd marwolaethau plant bob blwyddyn wedi bod yn debyg yn ystod 2011-20 ar wahân i wahaniaeth ystadegol arwyddocaol (gweler y rhestr termau) rhwng y gyfradd yn 2014 a 2012 (ffig 1).

Dengys tueddiadau hirdymor data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol ers 1996 (gweler atodiad 1) bod y gyfradd marwolaethau crai cyn 2002 yn 41-51 fesul 100,000 ac yna bu dirywiad graddol. Mae'r cyfraddau yn ystod y 6 mlynedd diwethaf wedi gwastatáu (28-31 fesul 100,000) (ffig 1) ac er eu bod yn ystadegol sylweddol is na'r cyfraddau yn 1996-2001, yn gyffredinol nid ydynt yn ystadegol sylweddol is na'r cyfraddau yn y 2000au cynnar, ac eithrio nifer fach o amrywiadau.

Ffigur 1: Tuedd mewn cyfradd marwolaethau, cyfradd grai fesul 100,000, plant a phobl ifanc 0-17 oed, Cymru, 2011-20. Cynhyrchwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio data CDR (PHW) a MYE (ONS).

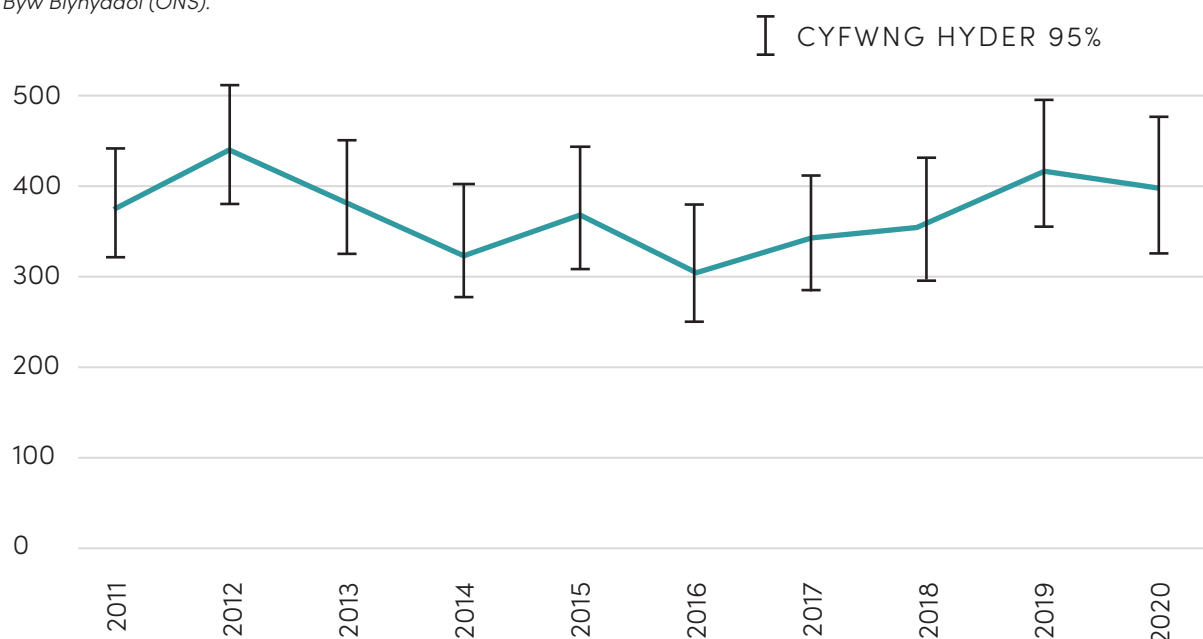
Mae'r gyfradd marwolaethau babanod wedi bod yn gostwng yng Nghymru a Lloegr ers 1980³ ond mae'r gyfradd yng Nghymru rhwng 2011 a 2020 wedi aros yr un fath (ffig 2).

Pwyntiau allweddol:

- Mae'r gyfradd marwolaethau plant wedi gwastatáu dros y 6 mlynedd diwethaf
- Er eu bod wedi gostwng yn y tymor hir, nid yw'r cyfraddau'n wahanol iawn i gyfraddau 20 mlynedd yn ôl

Ffigur 2: Tuedd mewn cyfradd marwolaethau, cyfradd grai fesul 100,000, plant o dan 1 oed, Cymru, 2011–2020. Cynhyrchwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio data CDR (PHW) a Genedigaethau Byw Blynyddol (ONS).

4. Blynyddoedd o fywyd a gollwyd

Mae blynyddoedd bywyd a gollwyd (YLL) yn fesur sy'n cyfrifo nifer y blynyddoedd a gollwyd pan fydd person yn marw'n gynamserol (h.y. o dan 75 oed) o unrhyw achos. Mae nifer y marwolaethau ac oedran y person adeg marwolaeth yn cael eu cymryd i ystyriaeth gan roi mwy o bwysau ar farwolaethau ar oedran iau. Felly, mae YLL yn ddefnyddiol wrth ddangos effaith marwolaethau yn ystod plentyndod. Y blynyddoedd cyfartalog blynyddol o fywyd a gollwyd oherwydd marwolaethau yn ystod plentyndod yng Nghymru yw 13,618 (Tabl 3). Dangosodd dadansoddiad o ddata marwolaethau 2014–16 mai'r blynyddoedd cyfartalog blynyddol o fywyd a gollwyd ar gyfer pobl o dan 75 oed ar gyfer y prif achos marwolaeth, clefyd coronaidd y galon, oedd 14,341.⁴ Mae hyn yn dangos effaith uchel marwolaethau plant.

Tabl 1: Blynyddoedd o fywyd a gollwyd (YLL), cyfrif, cyfradd grai fesul 100,000 a chyfartaledd blynyddol, plant o dan 1 oed ac o dan 18 oed, Cymru, 2011–2020. Cynhyrchwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio data CDR (PHW), PHM, PHB a MYE (ONS).

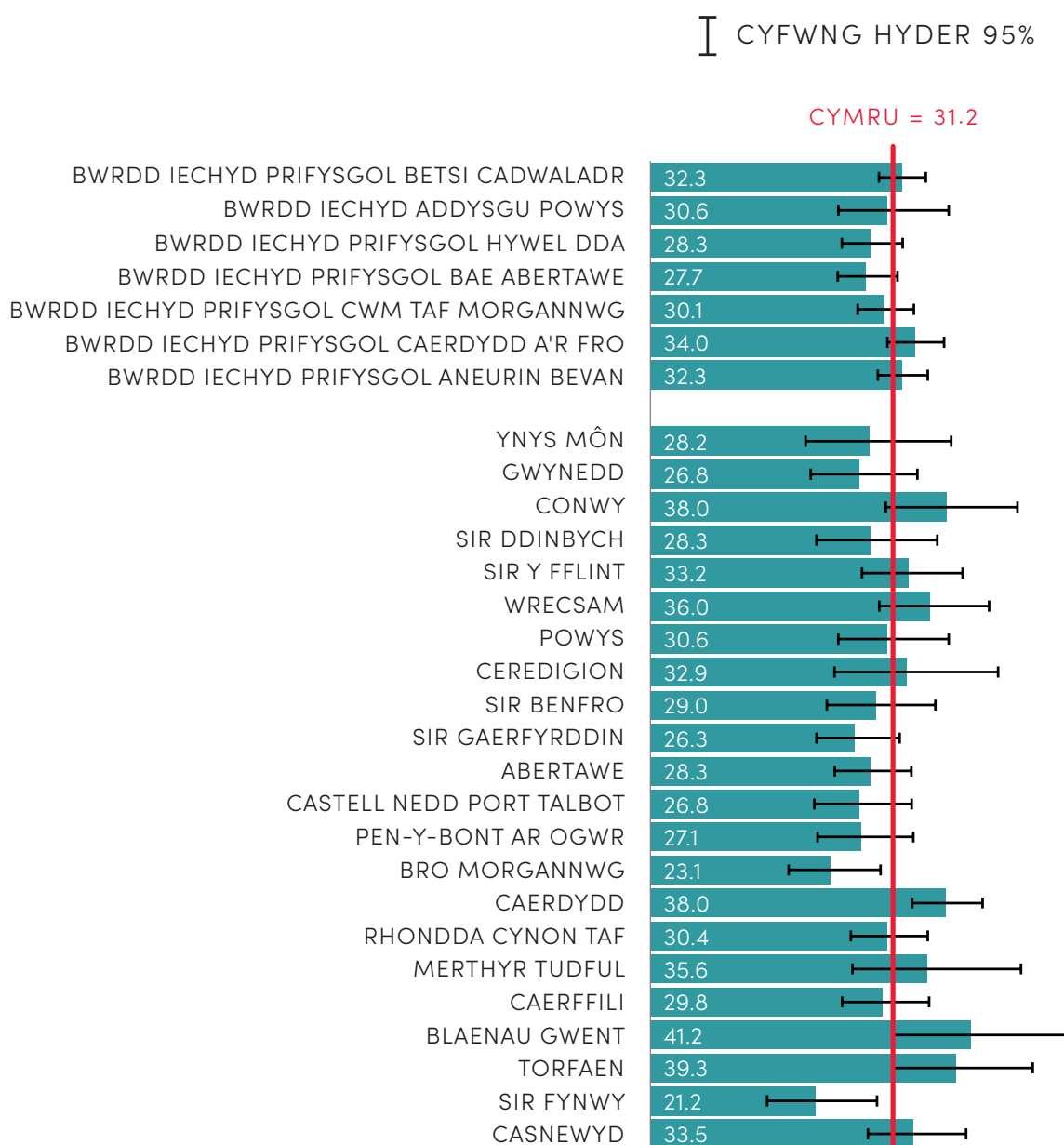
Oed	Blynyddoedd o fywyd a gollwyd		
	Cyfanswm YLL	Blynyddol ar gyfartaledd	Cyfradd grai fesul 100,000 (cyfwng hyder 95%)
Dan 1	90,592	9,059	27,777.5 (27,596.9 to 27,959.0)
Dan 18	136,177	13,618	2,162.6 (2,151.2 to 2,174.1)

5. Marwolaethau plant yn ôl ardal

Sir Fynwy a Bro Morgannwg oedd â'r cyfraddau isaf o farwolaethau plant o 2011-20 (21.2 a 23.1 fesul 100,000 yn y drefn honno); roedd y rhain yn ystadegol sylweddol is na chyfradd Cymru gyfan.

Roedd y gyfradd uchaf ym Mlaenau Gwent (41.2 fesul 100,000) ond nid oedd hyn yn ystadegol arwyddocaol wahanol i gyfradd Cymru gyfan. Roedd gan Gaerdydd gyfradd sylweddol uwch o farwolaethau plant, sef 38.0 fesul 100,000 (ffig 3).

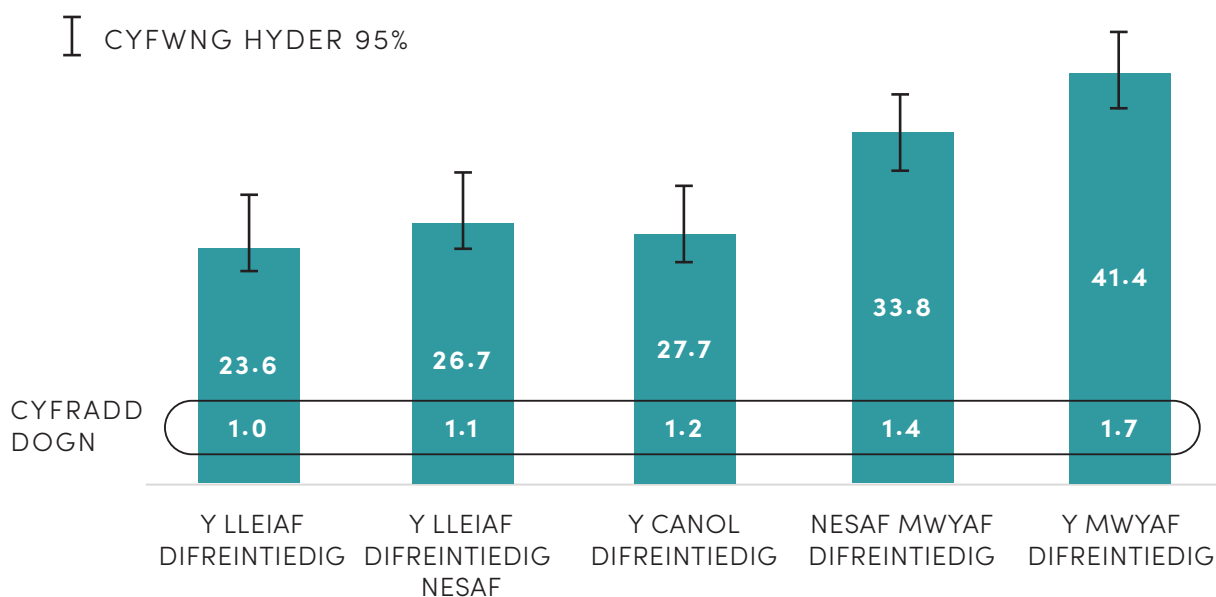
Ffigur 3: Cyfradd marwolaethau fesul 100,000 yn ieched ac awdurdod lleol, plant a phobl ifanc o dan 18 oed, 2011-2020. Cynhyrchwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio data CDR (PHW) a MYE (ONS).

6. Marwolaethau plant yn ôl ardal deprivation

- Roedd y gyfradd marwolaeth ymhlith plant o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig 70% yn uwch na phlant sy'n byw yn yr ardaloedd lleiaf difreintiedig, sy'n ystadegol arwyddocaol (ffig 4).
- Ar gyfer marwolaethau o gyflyrau sy'n gysylltiedig â chynamseroldeb, roedd y gyfradd ar gyfer plant yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig ddwywaith y gyfradd ar gyfer plant yn yr ardaloedd lleiaf difreintiedig, roedd hyn hefyd yn ystadegol arwyddocaol.
- Roedd cyfradd Marwolaethau Sydyn Annisgwyl mewn Babandod yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig hefyd ddwywaith cyfradd y plant yn yr ardaloedd lleiaf difreintiedig ond ni chyrrhaeddodd arwyddocâd ystadegol.

Ffigur 4: Marwolaethau o bob achos, yn ôl pumed amddifadedd, cyfraddau crai fesul 100,000 a chymarebau cyfraddau*, plant a phobl ifanc o dan 18 oed, Cymru, 2011–2020. Cynhyrchwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio data CDR (PHW) a MYE (ONS), MALIC 2019 (LIC).

* CYMAREBAU CYFRADDAU O GYM HARU Â'R PUMED LLEIAF DIFREINTIEDIG

Y pwynt allweddol:

- Roedd cyfradd marwolaethau plant o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig 70% yn uwch nag ymhlith plant sy'n byw yn yr ardaloedd lleiaf difreintiedig

7. Marwolaethau plant yn ôl oedran a rhyw

Digwyddodd dros hanner yr holl farwolaethau yn y grŵp oedran dan 1 yn ystod y cyfnod o 10 mlynedd, gyda'r mwyafrif o'r rhain yn digwydd mewn babanod o dan 28 diwrnod oed. Roedd 41% o'r plant yn fenywod a 59% yn ddynion. Dangosir achosion mwyaf cyffredin marwolaeth yn Tabl 2.

Tabl 2: Achosion cyffredin marwolaethau yn ôl grŵp oedran, Cymru, 2011-2020. Cynhyrchwyd gan CDRP, lechyd Cyhoeddus Cymru gan ddefnyddio data CDRP. *Cynhyrchwyd gan CDRP, lechyd Cyhoeddus Cymru gan ddefnyddio data CDRP.*

Grŵp oedran	Nifer y marwolaethau	% o'r holl farwolaethau	Achos marwolaeth mwyaf cyffredin	Achos marwolaeth mwyaf cyffredin nesaf
0-27 diwrnod	844	43%	Amodau sy'n gysylltiedig â chynamseroldeb (46%)	Anomaledau cromosomaidd, genetig a chynhenid (31%)
28 diwrnod i <1 flwyddyn	376	19%	Anomaledau cromosomaidd, genetig a chynhenid (31%)	Marwolaeth sydyn annisgwyl yn ystod babanod (30%)
1-4 blynedd	220	11%	Anomaledau cromosomaidd, genetig a chynhenid (29%)	Haint (18%)
5-11 mlynedd	199	10%	Meddygol (27%)	Canser (24%)
12-17 mlynedd	326	17%	Hunanladdiad tebygol/posibl (23%)	Trawma/anaf anfwriadol (21%)
Cyfanswm	1,965		Anomaledau cromosomaidd, genetig a chynhenid (26%)	Amodau sy'n gysylltiedig â chynamseroldeb (23%)

✦ Y pwynt allweddol:

- Mae modd atal bron i hanner y marwolaethau ymhlith pobl ifanc 12-17 oed

8. Marwolaethau plant yn ôl ethnigrwydd

Roedd data ethnigrwydd ar gael o 2016–20 a chofnodwyd grŵp ethnig ar gyfer 44% o blant. Nid yw'n hysbys a oedd y 56% o blant nad oedd ganddynt grŵp ethnig wedi'u cofnodi yn wahanol i'r rhai a oedd â grŵp ethnig wedi'i gofnodi.

Os nad oeddent yn wahanol, mae'r ffigurau'n dangos bod gor-gynrychiolaeth o blant a fu farw o grŵp ethnig Asiaidd/Asiaidd Prydeinig, Du/Du Prydeinig, grŵp ethnig Cymysg a grwpiau ethnig eraill, o'i gymharu ag Unrhyw gefndir Gwyn (Table 3). Fodd bynnag, gallai canran y boblogaeth ym mhob grŵp ethnig ar adeg cyfrifiad 2011 fod wedi newid erbyn 2016–20, a gall hefyd fod yn wahanol i blant.

Tabl 3: Marwolaethau plant yn ôl grŵp ethnig, Cymru, 2011–2020. *Cynhyrchwyd gan CDRP, lechyd Cyhoeddus Cymru gan ddefnyddio data CDRP, Cyfrifiad 2011 (ONS).*

	% plant	% y boblogaeth (cyfrifiad 2011) ⁵
Cefndir Asiaidd/Asiaidd Prydeinig	6	2.3
Cefndir Du/Du Prydeinig	3	0.6
Cefndir ethnig cymysg	3	1.0
Unrhyw gefndir Gwyn	87	95.6
Cefndiroedd ethnig eraill	2	0.5

Y pwynt allweddol:

- Mae'n ymddangos bod plant o gefndiroedd du a lleiafrifoedd ethnig wedi'u gorgynrychioli mewn data marwolaeth plant o'r wybodaeth sydd ar gael

9. Marwolaethau plant yn ôl disgwyliad

Mae disgwyliad yn edrych a oedd marwolaeth plentyn yn ddisgwyliedig neu'n annisgwyl. Ar gyfer babanod a aned yn yr ysbyty ac a fu farw yno (n = 907, 46%), nid oes gennym ddigon o wybodaeth i bennu'r disgwyliad, a gall disgwyliad hefyd fod yn anoddach ei bennu yn y grŵp hwn. Bydd mwy o wybodaeth ar gael yn y dyfodol ar gyfer dadansoddiad manylach pan fydd ffynonellau data ychwanegol ar gael.

Ar gyfer y 1058 o fabanod a phlant eraill, pennir disgwyliad ar sail y diffiniad yn y canllawiau Ymateb Gweithdrefnol i Farwolaeth Annisgwyl mewn Plentynod (PRUDiC)⁶. Dylid dilyn PRUDiC ar gyfer pob marwolaeth annisgwyl. Mae data ar nifer y PRUDiCs ar gael o 2016 ymlaen (Tabl 4). Ymgwymerwyd ag 11 PRUDiC arall (yn briodol) ar gyfer babanod a anwyd yn yr ysbyty ac a fu farw yno.

Tabl 4: Marwolaethau plant yn ôl disgwyliad, Cymru, 2011–2020. *Cynhyrchwyd gan CDRP, Iechyd Cyhoeddus Cymru gan ddefnyddio data CDRP.*

Disgwyliad	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yn ôl y disgwyl	25	14	26	17	31	34	36	37	31	32
Annisgwyliedig	67	88	86	59	69	72	75	71	63	58
PRUDiC a ymgwymerwyd ar gyfer marwolaeth annisgwyl						68	73	66	54	56
Ganwyd a bu farw yn yr ysbyty	106	119	86	81	91	72	81	86	94	91
Anhysbys	11	17	13	7	6	3	3	4	2	1
Cyfanswm	209	238	211	164	197	181	195	198	190	182

10. Marwolaethau plant yn ôl achos

Ni newidiodd y gyfradd marwolaeth o bob achos yn sylweddol rhwng 2011-15 a 2016-20 (Tabl 5).

Tabl 5: Marwolaethau plant yn ôl achos, Cymru, 2011-2020. *Cynhyrchwyd gan CDRP, Iechyd Cyhoeddus Cymru gan ddefnyddio data CDRP, MYE (ONS).*

Achos Marwolaeth	2011-20 nifer	Cyfartaledd blyneddol	2011-15 Nifer, cyfradd grai a 95% CI	2016-20 Nifer, cyfradd grai a 95% CI	% o'r holl farwolaethau
Trawma/anaf anfwriadol	115	12	59 1.9 fesul 100,000 0-17oed (1.4-2.4)	56 1.8 fesul 100,000 0-17oed (1.3-2.3)	6
Anafiadau, camdriniaeth neu esgeulustod	25	3	15 0.5 fesul 100,000 0-17oed (0.3-0.8)	10 0.3 fesul 100,000 0-17oed (0.2-0.6)	1
Hunanladdiad tebygol/posibl	79	8	32 2.3 fesul 100,000 10-17oed*	47 3.4 fesul 100,000 10-17oed*	4
Marwolaeth sydyn annisgwyl ac anesboniadwy	170	17	100 3.2 fesul 100,000 0-17oed (2.6-3.9)	70 2.2 fesul 100,000 0-17oed (1.7-2.8)	9
Anomaledau cromosomaidd, genetig a chynhenid	513	51	262 8.3 fesul 100,000 0-17oed (7.3-9.4)	251 8.0 fesul 100,000 0-17oed (7.0-9.0)	26
Amodau sy'n gysylltiedig â chynamseroldeb	447	45	243 7.7 fesul 100,000 0-17oed (6.8-8.7)	204 6.5 p fesul er 100,000 0-17oed(5.6-7.4)	23
Cyflyrau amenedigol eraill	162	16	78 2.5 fesul 100,000 0-17oed (2.0-3.1)	84 2.7 fesul 100,000 0-17oed (2.1-3.3)	8
Meddygol	174	17	83 2.6 fesul 100,000 0-17oed (2.1-3.3)	91 2.9 fesul 100,000 0-17oed (2.3-3.6)	9
Haint	123	12	70 2.2 fesul 100,000 0-17oed (1.7-2.8)	53 1.7 fesul 100,000 0-17oed (1.3-2.2)	6
Canser	138	14	62 2.0 fesul 100,000 0-17oed (1.5-2.5)	76 2.4 fesul 100,000 0-17oed (1.9-3.0)	7
Cymhlethdodau gofal meddygol a llawfeddygol	7	1	4 0.13 fesul 100,000 0-17oed (0-0.3)	3 0.10 fesul 100,000 0-17oed(0-0.3)	<1
Arall	1	<1	1	0	<1
Gwybodaeth annigonol	11	1	10	1	<1
Cyfanswm	1965		1019	946	

Dylid dehongli'r cyfraddau yn ofalus lle mae nifer fach o ddigwyddiadau.

**Cyfrifir y gyfradd drwy rannu nifer y marwolaethau ymhlith pobl ifanc o dan 18 oed â'r boblogaeth 10-17 oed.*

115 TRAWMA/ANAF ANFWRIADOL

Roedd y marwolaethau trawma/anaf anfwriadol mwyaf cyffredin yn ymwneud â thrafnidiaeth (56 o blant, 49%).

Mae achosion eraill yn cynnwys boddi (15), gwenwyno (11), tân a llosgiadau (9), bygythiadau i anadlu (8) ac achosion eraill (16).

25 ANAFIADAU, CAMDRINIAETH NEU ESGEULUSTOD A ACHOSWYD YN FWRIADOL

Roedd 21 o'r 25 marwolaeth yn y categori hwn yn anafiadau neu gamdriniaeth a achoswyd yn fwriadol ac o'r rhain, roedd 8 o dan flwydd oed a 9 yn 1-4 oed.

Bu pedair marwolaeth oherwydd esgeulustod.

174 ACHOSION MEDDYGOL

Roedd mwyafrif (51%) y 174 o farwolaethau o achosion meddygol yn gyflyrau system nerfol a datblygiadol, fel parlys yr ymennydd neu gyflyrau niwrolol dirywiol.

Roedd achosion eraill yn cynnwys cyflyrau anadlol (16%) megis asthma neu gyflyrau cronig yr ysgyfaint, a chyflyrau cylchrediad y gwaed/cardiaidd (14%) megis gwaedlif mewnymenyddol a methiant y galon.

123 HAINT

O'r 123 o farwolaethau o ganlyniad i haint, digwyddodd bron i dri chwarter (74%) ymhlith plant o dan 5 oed.

Nid yw'r categori hwn yn cynnwys heintiau antepartwm neu heintiau newyddenedigol cynnar (o fewn 7 diwrnod cyntaf bywyd). Ni adroddwyd am unrhyw farwolaethau o haint SARS-CoV-2 (COVID-19) yn 2020.

513 MARWOLAETHAU O ANOMALEDDAU CROMOSOMAIDD, GENETIG A CHYNHENID

Mae anomaleddu cromosomaidd, genetig a chynhenid yn cyfrif am ychydig dros chwarter yr holl farwolaethau plant (26%). Bu farw bron i dri chwarter (74%) y plant a fu farw o'r cyflyrau hyn ym mlwyddyn gyntaf eu bywyd.

Mae **(CARIS) Gwasanaeth Cofrestr a Gwybodaeth Anomaleddu Cynhenid — Iechyd Cyhoeddus Cymru (nhs.wales)** yn cyhoeddi data cynhwysfawr ar anomaleddu cromosomaidd, genetig a chynhenid yng Nghymru.

170 MARWOLAETH SYDYN ANNISGWYL AC ANESBONIADWY

Gweler tudalen 10 am fanylion.

79 HUNANLADDIAD TEBYGOL/POSIBL

Mae adolygiadau thematig blaenorol a gyhoeddwyd gan y CDRP wedi edrych ar hunanladdiadau tebygol yn unig.

Mae'r ffigurau yma yn cynnwys marwolaethau o hunanladdiad tebygol ymhlith plant 10-17 oed yn ogystal â marwolaethau o hunanladdiad posibl ymhlith plant 10-17 oed a marwolaethau o hunan-niweidio ymhlith plant o dan 10 oed (gweler atodiad 2 am ddiffiniadau).

Bu cyfanswm o 79 o farwolaethau dros y cyfnod o 10 mlynedd:

- Roedd 67% yn ddynion
- Bu farw 81% drwy grogi, mygu neu dagu
- Roedd 11% yn blant sy'n derbyn gofal

- Roedd 20% wedi profi cam-drin domestig yn y cartref
- Roedd 11% wedi profi cam-drin neu ymosodiad rhywiol
- Roedd 43% naill ai wedi cael eu hatgyfeirio neu wedi bod dan ofal CAMHS, yn flaenorol neu ar adeg marwolaeth
- Roedd gan 32% hanes o hunan-niweidio
- Roedd gan 10% hanes teuluol o hunanladdiad.

Cafodd marwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol/posibl eu monitro dros gyfnod pandemig COVID-19. Cynhaliwyd adolygiad cyflym o farwolaethau 2021 yn ddiweddar a dangosir crynodeb yn atodiad 3.

1,965
MARWOLAETHAU
2011-2020

138 CANSER

Digwyddodd 40% o'r 138 o farwolaethau canser ymhlith plant yn y grŵp oedran 12-17 oed a 35% yn y grŵp oedran 5-11 oed.

Mae **Uned Gwybodaeth ac Arolygaeth Canser Cymru (WCISU)** yn cyhoeddi ystadegau manwl ar achosion o ganser, goroesi a marwolaethau.

19 MARWOLAETHAU O ACHOSION ERAILL

Cymhlethdodau llawdriniaeth feddygol (7), Arall (1) a marwolaethau nad oes gennym unrhyw wybodaeth amdanynt (11).

609 MARWOLAETHAU O GYFLYRAU CYNAMSEROLDEB SY'N GYSYLLTIEDIG Â CHYFLYRAU AMENEDIGOL ERAILL

Mae cyflyrau sy'n gysylltiedig â chynamseroldeb yn cyfrif am bron i chwarter yr holl farwolaethau plant (23%).

- Mae 87% yn digwydd yn ystod 28 diwrnod cyntaf bywyd.
- Mae marwolaethau o'r 162 o gyflyrau amenedigol eraill yn cynnwys asffyscia intrapartum, anocsia neu drawma (47%) a haint antepartum (37%).
- Digwyddodd 94% o'r marwolaethau hyn yn ystod 28 diwrnod cyntaf bywyd.

Mae Rhwydwaith Mamolaeth a Newyddenedigol Cymru yn adolygu'r holl farwolaethau sy'n digwydd mewn uned newyddenedigol yng Nghymru. Mae arferion da a phwyntiau dysgu o gyfarfodydd

adolygu marwolaethau misol cenedlaethol yn cael eu casglu a'u rhannu ar draws y Rhwydwaith.

MBRRACE—UK (Mamau a Babanod: Lleihau Risg drwy Archwiliadau ac Ymholiadau Cyfrinachol ar draws y DU)—Mae'r DU yn dadansoddi'r holl farwolaethau newyddenedigol (hyd at 27 diwrnod wedi'u cwblhau), yn y DU, boed yn yr ysbyty neu yn y gymuned ac o 20 wythnos ymlaen beichiogrwydd (a chynnwys 24 wythnos ymlaen yn eu prif ddadansoddiadau).

MBRRACE—adroddiadau'r DU darparu dadansoddiad cynhwysfawr o farwolaethau newyddenedigol.

Marwolaethau sydyn annisgwyl ac anesboniadwy

Roedd 170 o farwolaethau sydyn annisgwyl ac anesboniadwy:

- Cafodd 154 (91%) eu 'cadarnhau' h.y. mae pob ymchwiliad wedi'i gwblhau ac yn parhau i fod heb esboniad.
- Mae 16 o farwolaethau yn dal i fod yn farwolaethau sydyn annisgwyl ac anesboniadwy 'posibl' felly mae posibilrwydd y gallir dyrannu'r rhain i gategorïau eraill o achosion marwolaeth megis haint neu

anormaleddau cromosomaidd, genetig a chynhenid neu gategorïau eraill unwaith y bydd ymchwiliadau wedi'u cwblhau.

- O'r 170 o farwolaethau sydyn annisgwyl ac anesboniadwy i gyd, roedd 137 (81%) yn farwolaethau sydyn annisgwyl yn ystod babandod (SUDI) (h.y. o dan 1 oed).
- Roedd 76 SUDI yn 2011–15 (cyfradd grai 0.44 fesul 1000 o enedigaethau byw, 95% CI 0.35–0.55) a 61 yn 2016–20 (cyfradd grai 0.39 fesul 1000 o enedigaethau byw, 95% CI 0.30–0.51).

Dangosir ffactorau y gallir eu haddasu ar gyfer SUDI o 2016–20 yn Tabl 6.

Tabl 6: Ffactorau y gallir eu haddasu ar gyfer marwolaethau annisgwyl sydyn mewn Babanod (SUDI), Cymru, 2016–2020. Cynhyrchwyd gan CDRP, Iechyd Cyhoeddus Cymru gan ddefnyddio data CDRP.

Ffactor y gallir ei addasu	2016–20%
Cyd-gysgu ym mhresenoldeb o leiaf un ffactor risg (defnydd rhieni o alcohol neu gyffuriau, rhieni'n ysmegu, pwysau geni isel neu faban cynamserol)	48
Amgylchedd cysgu anniogel arall e.e. snugglepod/babynest, bownsar, cysgu ar ei ben ei hun o dan 6 mis	11
Rhieni yn ysmegu	26
Rhieni yn defnyddio alcohol naill ai adeg marwolaeth neu hanes o bryder yn y gorffennol	30
Ar neu yn flaenorol ar y Gofrestr Amddiffyn Plant	7
Dim ffactorau risg ar gyfer SUDI	26

Yn 2010–12 yng Nghymru, roedd rhieni'n ysmegu mewn SUDI yn 56% ac roedd defnydd rhieni o alcohol ar adeg marwolaeth neu hanes o bryder yn y gorffennol yn 29%.⁷ Mae canran y rhieni sy'n ysmegu wedi gostwng ond mae defnydd rhieni o alcohol yr un fath.

Pwyntiau allweddol:

- Mae ysmegu gan rieni fel ffactor risg wedi gostwng ond mae'n dal i fod yn bresennol mewn 26% o farwolaethau sydyn annisgwyl yn ystod babandod
- Mae marwolaeth lle mae alcohol yn ffactor y gallir ei addasu yn dal i ddigwydd mewn 30% o farwolaethau nad yw'n dangos unrhyw welliant dros y 10 mlynedd diwethaf
- Roedd 59% o'r marwolaethau yn gysylltiedig â chwsig anniogel

11. Diogelu a phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod

Dangosodd gwybodaeth o 2016–20:

- O'r 946 o farwolaethau plant o 2016–20, roedd 15 o blant yn blant a oedd yn derbyn gofal ac roedd 4 yn blant a oedd yn derbyn gofal yn flaenorol.
- Roedd 4 ar y gofrestr amddiffyn plant ac roedd 8 ar y gofrestr amddiffyn plant yn flaenorol (nid oedd y plant hyn yn blant a oedd yn derbyn gofal ar adeg eu marwolaeth neu yn flaenorol).

Dangosodd gwybodaeth o 2019–20:

- O'r 372 o farwolaethau plant yn 2019 a 2020, roedd gan 22% o blant o leiaf un ACE ac roedd gan 6% dri neu fwy o ACE.
- Roedd hyn yn amrywio yn dibynnu ar achos y farwolaeth ac roedd y ganran a oedd â thri neu fwy o ACE yn uwch ar gyfer marwolaethau o ganlyniad i:
 - anafiadau, camdriniaeth neu esgeulustod a achoswyd yn fwriadol (100%)
 - marwolaeth sydyn annisgwyl, anesboniadwy (24%)
 - hunanladdiad tebygol/posibl (33%).

12. Cymariaethau rhyngwladol

Dangosir y cymariaethau DU a rhyngwladol diweddaraf sydd ar gael yn Tabl 7.

- Ar gyfer y cyfnod o bum mlynedd rhwng 2015 a 2019, roedd cyfradd marwolaethau plant yng Nghymru yn debyg i gyfradd gyffredinol y DU.
- Fodd bynnag, mae'r gyfradd yng Nghymru yn ystod y cyfnod hwn wedi bod yn sylweddol uwch nag yn y Ffindir, Sbaen a'r Eidal ac yn sylweddol uwch na Gwlad yr Iâ yn 2018 a 2019 a Sweden yn 2015, 2017, 2018 a 2019.
- Pe bai gan Gymru'r un gyfradd marwolaethau plant â'r Ffindir, byddai 120 o farwolaethau wedi bod yn 2020, yn lle 182, sef dros 62 o farwolaethau.

Tabl 7: Marwolaethau plant, cyfrifiadau a chyfradd crai fesul 100,000, plant o dan 18 oed, gwledydd yr UE a'r DU, 2015–2019. Cynhyrchwyd gan Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio CDRP (PHW), y Comisiwn Ewropeaidd, Eurostat, PHM & MYE (ONS) CI = Cyfwng Hyder.

	2015			2016			2017			2018			2019		
Gwlad	Cyfri	Cyfradd	(95% CI)	Cyfri	Cyfradd	(95% CI)	Cyfri	Cyfradd	(95% CI)	Cyfri	Cyfradd	(95% CI)	Cyfri	Cyfradd	(95% CI)
Sweden	477	24	(21.9 to 26.3)	481	24	(21.7 to 26.0)	451	22	(19.8 to 23.8)	444	21	(19.0 to 23.0)	417	19	(17.5 to 21.3)
Ffindir	193	18	(15.5 to 20.7)	207	19	(16.8 to 22.1)	223	21	(18.2 to 23.7)	204	19	(16.6 to 21.9)	204	19	(16.7 to 22.1)
Gwlad yr Iâ	19	24	(14.3 to 37.1)	13	16	(8.7 to 27.9)	20	25	(15.3 to 38.7)	12	15	(7.7 to 26.1)	8	10	(4.3 to 19.5)
Sbaen	1,861	22	(21.3 to 23.3)	1,839	22	(21.0 to 23.1)	1,811	22	(20.7 to 22.7)	1,753	21	(20.0 to 22.0)	1,666	20	(19.0 to 21.0)
Eidal	2,338	23	(22.2 to 24.1)	2,266	23	(21.7 to 23.6)	2,174	22	(21.0 to 22.9)	2,149	22	(21.0 to 22.9)	1,805	19	(18.0 to 19.7)
Denmarc	310	26	(23.6 to 29.6)	301	26	(23.0 to 28.9)	331	28	(25.4 to 31.6)	325	28	(24.9 to 31.1)	277	24	(21.1 to 26.9)
Y Deyrnas Unedig	4,576	33	(32.3 to 34.2)	4,504	32	(31.5 to 33.4)	4,448	32	(30.9 to 32.8)	4,351	31	(30.1 to 31.9)	4,242	30	(29.1 to 31.0)
Cymru	197	31	(27.1 to 36.1)	181	29	(24.8 to 33.3)	195	31	(26.8 to 35.7)	198	31	(27.2 to 36.1)	190	30	(26.0 to 34.8)

Y pwynt allweddol:

- Mae gan Gymru gyfradd marwolaethau plant debyg i'r DU ond mae wedi bod â chyfradd marwolaethau plant sylweddol uwch na'r Ffindir, Sbaen a'r Eidal dros y 5 mlynedd diwethaf

13. Camau gweithredu i leihau marwolaethau plant

Mae camau gweithredu i leihau marwolaethau plant wedi'u cyhoeddi'n eang. Mae'r Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant wedi nodi argymhellion neu gyfleoedd i atal mewn adolygiadau thematig blaenorol ar fodd, marwolaethau sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth, marwolaethau oherwydd tân a llosgiadau, marwolaethau sydyn annisgwyl mewn babandod a hunanladdiadau.⁸

Gwnaeth adroddiad⁹ Coleg Brenhinol Pediatreg a Child Health State of Child Health 2020 (Cymru) sawl argymhelliad polisi yn ymwneud â gofal mamolaeth a'r blynyddoedd cynnar, gan gynnwys defnydd byrddau iechyd o'r Offeryn Adolygu Marwolaethau Amenedigol ac ymgyrch Beichiogrwydd Mwy Diogel rhwydwaith Mamolaeth a Newyddenedigol, a gweithredu argymhellion rhaglen Plant Iach Cymru. Mae MBRRACE-UK hefyd yn gwneud argymhellion ar gamau i'w cymryd i leihau marwolaethau newyddenedigol.¹⁰

14. Dull

Defnyddiodd yr adroddiad hwn ddata o gronfa ddata CDRP o 2011-2020. Mae cronfa ddata CDRP yn cynnwys marwolaethau preswylwyr Cymru (lle bynnag y gall y farwolaeth honno ddigwydd) a marwolaethau preswylwyr nad ydynt o Gymru sy'n digwydd yng Nghymru.

Ar gyfer y prif ddadansoddiadau yn yr adroddiad hwn, dim ond preswylwyr Cymru sydd wedi'u cynnwys. Defnyddiwyd data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol i ddangos tueddiadau a chymariaethau hirdymor â gwledydd eraill.

Gall fod gwahaniaeth rhwng data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol ar farwolaethau plant a'r rhai a adroddwyd gan y CDRP fel marwolaethau babanod a anwyd yn fyw yn dilyn terfynu beichiogrwydd yn cael eu heithrio yn y gronfa ddata CDRP, ond wedi'u cynnwys gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Mae data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol hefyd yn cyfeirio at y flwyddyn y cofrestrwyd y farwolaeth, nid pryd y digwyddodd.

15. Cryfderau a chyfyngiadau

↑ Cryfderau

1. Mae Cronfa Ddata Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant yn gofrestrfa sy'n seiliedig ar boblogaeth sy'n cwmpasu pob marwolaeth plentyn yng Nghymru.
2. Mae adrodd aml-ffynhonnell yn golygu bod set ddata gyfoethog o wybodaeth o ansawdd da.

↓ Cyfyngiadau

1. Mae nifer fach o farwolaethau mewn rhai grwpiau achos marwolaeth sy'n cyfyngu ar ddadansoddiad ystyrion yn y grwpiau hynny.
2. Mae data ar ethnigrwydd yn anghyflawn.
3. Mae'n debygol y bydd data ar ACE yn cael ei danbrizio.

16. Cyfeiriadau

1. Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (Ystadegau'r Farchnad Lafur Swydddogol NOMIS). *Amcangyfrifon poblogaeth - seiliedig ar awdurdod lleol yn ôl blwyddyn sengl oedran*. Ar gael yn: [NNOMIS - Ystadegau'r Farchnad Lafur Swydddogol \(nomisweb.co.uk\)](https://nomisweb.co.uk) [Cyrchwyd 15/02/2022]
2. Llywodraeth Cymru. *Ystadegau mamolaeth a genedigaethau 2020*. Ar gael yn: <https://llyw.cymru/ystadegau-mamolaeth-genedigaethau-2020-html> [Cyrchwyd 24/02/2022]
3. Y Swyddfa Ystadegau Gwladol. *Marwolaethau plant a babanod yng Nghymru a Lloegr: 2020*. Ar gael yn: [Marwolaethau Plant a Babanod yng Nghymru a Lloegr - Y Swyddfa Ystadegau Gwladol \(ons.gov.uk\)](https://ons.gov.uk) [Cyrchwyd 24/02/2022]
4. Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru. *Blynyddoedd o fywyd a gollwyd (YLL) o dan 75 oed, 2014-2016*. Ar gael yn: [Blynyddoedd o fywyd a gollwyd \(YLL\) o dan 75 oed, 2014-2016- Iechyd Cyhoeddus Cymru \(nhs.wales\)](https://nhs.uk)
5. Y Swyddfa Ystadegau Gwladol. *Amrywiaeth ethnig rhanbarthol*. Ar gael yn: [Amrywiaeth ethnig rhanbarthol - GOV.UK Ffeithiau a ffigurau ethnigrwydd \(ethnicity-facts-figures.service.gov.uk\)](https://gov.uk) [Cyrchwyd 03/03/2022]
6. Price, L. and Pachu, D. *Ymateb Gweithdrefnol i Farwolaethau Annisgwyl mewn Plentyndod (PRUDiC) 2018*. 2018. Caerdydd: Iechyd Cyhoeddus Cymru
7. Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant ac Arolwg Amenedigol Cymru Gyfan. *Marwolaeth Sydyn Annisgwyl mewn Babandod - Adolygiad Thematig Cydweithredol 2010-2012*. Ar gael yn: <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Sudden%20Unexpected%20Deaths%20in%20Infancy%20-%20Welsh.pdf> [Cyrchwyd 03/03/2022]
8. Cyhoeddiadau Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant. Ar gael yn: [Cyhoeddiadau Adolygu Marwolaethau Plant - Iechyd Cyhoeddus Cymru \(nhs.wales\)](https://nhs.uk) [Cyrchwyd 04/03/2022]
9. Coleg Brenhinol Pediatreg ac Iechyd Plant. *Cyflwr Iechyd Plant*. Ar gael yn: [SOCH-WALES-02.03.20.pdf \(rcpch.ac.uk\)](https://rcpch.ac.uk) [Cyrchwyd 03/03/2022]
10. MBRRACE-UK. *Adroddiad Perinatal Surveillance 2019*. Ar gael yn: [MBRRACE-UK_Perinatal_Surveillance_Report_2019_-_Final_v2.pdf \(ox.ac.uk\)](https://ox.ac.uk) [Cyrchwyd 03/03/2022]
11. John, A., et al. *Adolygiad Thematig o farwolaethau plant a phobl ifanc drwy hunanladdiad tebygol, 2013-2017*. 2019. Ar gael yn: <https://phw.nhs.wales/news/averting-tragedy-suicide-prevention-in-welsh-children-and-young-people/thematic-review-of-deaths-of-children-and-young-people-through-probable-suicide-2013-2017-main-report/> [Cyrchwyd 24/02/2022]

17. Geirfa

Cyfwng hyder — Mae cyfyngau hyder yn arwyddion o'r amrywiad naturiol a ddisgwyliid ynghylch mesuriad (megis cyfran neu gyfradd) a dylid eu hystyried wrth asesu neu ddehongli mesurau o'r fath. Mae maint y cyfwng hyder yn dibynnu ar faint y boblogaeth y daeth y digwyddiadau ohoni. Mae cyfrannau neu gyfraddau sy'n seiliedig ar boblogaethau bach yn debygol o fod â chyfyngau hyder ehangach.

Anomaledau cromosomaidd, genetig a chynhenid — Nam strwythurol, metabolig, endocrin, neu nam genetig sy'n bresennol yn y plentyn/ffetws ar ddiwedd beichiogrwydd, hyd yn oed os na chaiff ei ganfod tan yn ddiweddarach. Mae'r categori hwn yn cynnwys codau Q00-99 ICD-10 a'r anomaledau cromosomaidd, genetig a chynhenid canlynol sydd wedi'u cynnwys yng nghronfa ddata CARIS: D12.6, D44.8, D55-58, D66, D67, D68, D80-82, E00, E25, E70-E72, E73.0, E74-E85, E88, F84.2, G11, G12, G71, H31.2, H35.5, H49, P96.0

Os o dan 2 oed: N07, N13, N17-19, N27-28, N31-32, N36.

Os oedd yr achos yn enetig: D61, D64, D74, D76, E03, E07, E20, E23, E28-29, E31, E34, G90, H47, H50.8, H90.3 - H90.8, I42, I45, I78, K07, N04 (os <6m).

Codau ICD-10 ychwanegol nad ydynt wedi'u cynnwys yn yr uchod, o ddosbarthiad Y Swyddfa Ystadegau Gwladol o farwolaethau newyddenedigol a chodau ICD-10 cysylltiedig: D69.1-69.4, D70, D71, D75, D83-89, G80, I34-37, I44, K74 (os <28 diwrnod).

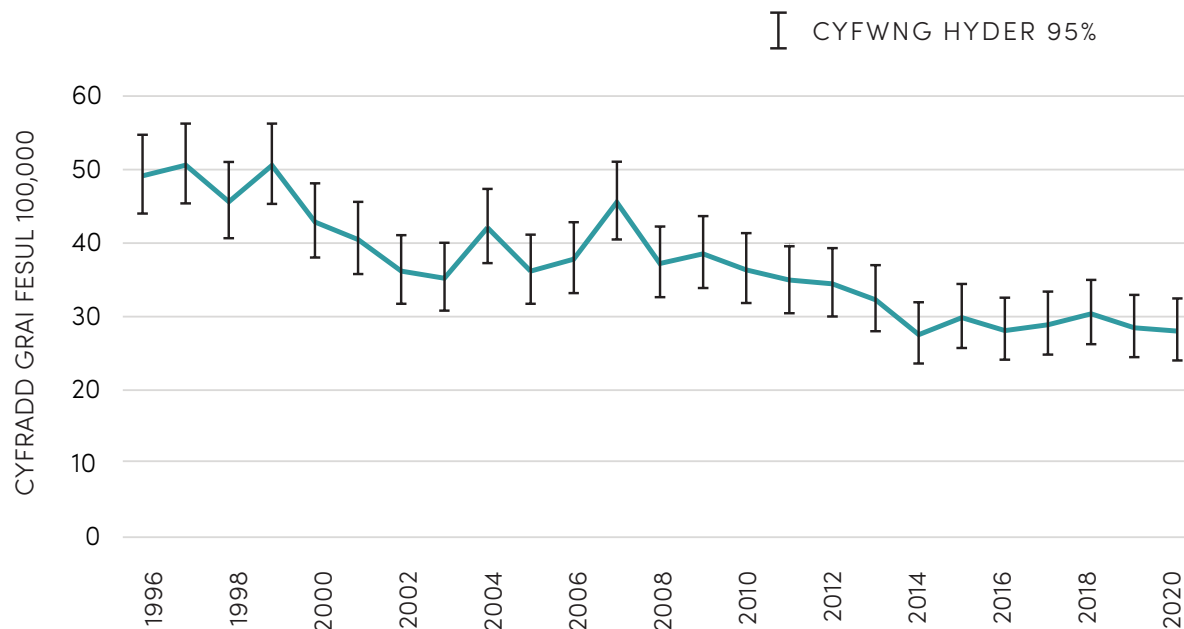
Marwolaethau babanod — Marwolaethau ymhlith plant a anwyd yn fyw o dan flwydd oed (yn cynnwys yr holl farwolaethau newyddenedigol),

Marwolaethau newyddenedigol — Marwolaethau ymhlith plant a anwyd yn fyw o dan 28 diwrnod oed.

Arwyddocâd ystadegol — gellir ystyried canlyniad yn ystadegol arwyddocaol os yw'n cael ei ystyried yn annhebygol o fod wedi digwydd ar hap yn unig. Y sail ar gyfer dyfarniadau o'r fath yw toriad a bennwyd ymlaen llaw a mympwyol, a gymerir fel arfer fel 5% neu 0.05 (y siawns/tebygolrwydd o wahaniaeth mor eithafol yn cael ei arsylwi pe bai gwerthoedd 'gwir' sylfaenol yr un fath). Yn yr adroddiad hwn ystyrir bod gwahaniaeth yn ystadegol arwyddocaol pan nad yw'r cyfyngau hyder yn gorgyffwrdd. Nid yw arwyddocâd ystadegol yr un peth ag arwyddocâd clinigol neu iechyd y cyhoedd.

18. Atodiad 1 – Tuedd tymor hir

Ffigur 5: Tuedd mewn marwolaethau plant, cyfradd grai fesul 100,000, plant a phobl ifanc o dan 18 oed, Cymru, 1996–2020. Cynhyrchwyd gan arsyllfa lechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddefnyddio PHM a MYE (ONS).

19. Atodiad 2 – Diffiniad o farwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol/posibl

Categori	Disgrifiad
Hunanladdiad tebygol	Hunan-niweidio bwriadol, Codau ICD10 X60–84->= 10 mlwydd oed
	Digwyddiadau o friad amhendant, (Y10–Y34) mewn > = 15 mlwydd oed
	Dim cod ICD-10 ar gael ar gyfer marwolaeth annisgwyl mewn 15–17 mlwydd oed ond mae hanes yn awgrymu bod ffactorau bwriad a/neu risg ar gyfer hunanladdiad yn bresennol ac roedd dull marwolaeth yn awgrymog o hunanladdiad
Hunanladdiad posibl	Marwolaethau damweiniol wedi'u codio: Gwenwyno damweiniol (X40, X41, X43–X49), tagu (W75, W76), cwypïadau (W138), boddi (W70), marwolaeth o dân a llosgiadau a marwolaethau meddiannaeth sengl/cerbyd sengl mewn > = 10 mlwydd oed ond mae hanes yn awgrymu bwriad a/neu ffactorau risg ar gyfer hunanladdiad yn bresennol. Ystyriwch farwolaethau gyda chod X42 os yw hanes yn awgrymu ffactorau bwriad/risg. Eithrio os yw hanes yn awgrymu achos damweiniol clir
	Digwyddiadau o friad amhendant, (Y10–Y34) 10–14 mlwydd oed
	Dim cod ICD-10 ar gael ar gyfer marwolaeth annisgwyl mewn plant 10–17 oed ond roedd y dull marwolaeth yn awgrymog o hunanladdiad (gall hanes awgrymu bod ffactorau bwriad A/NEU risg ar gyfer hunanladdiad yn bresennol ond nid o reidrwydd)
	Mae marwolaethau eraill sydd wedi'u codio ymhlith plant 10–17 oed ac mae hanes yn awgrymu bod ffactorau bwriad a/neu risg ar gyfer hunanladdiad yn bresennol
	Mae marwolaethau ymhlith plant dan 10 oed yn achosi hunan-anafu neu hunan-wenwyno

20. Atodiad 3 – Adolygiad cyflym o farwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol/posibl yn 2021

Comisiynodd Llywodraeth Cymru y Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant i gynnal adolygiad cyflym o farwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol neu bosibl rhwng 1 Ionawr a 30 Tachwedd 2021, i nodi unrhyw themâu neu faterion a gwneud argymhellion ar gyfer gweithredu.

Gweithiodd y Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant gyda'r Athro Ann John (Athro Clinigol mewn Iechyd y Cyhoedd a Seiciatreg, Prifysgol Abertawe; Cadeirydd Grŵp Cyngori Cenedlaethol Llywodraeth Cymru ar atal hunanladdiad a hunan-niweidio) i gynnal yr adolygiad.

Gwnaethom ystyried marwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol/posibl ymhlith plant o dan 18 oed. Gwnaethom adrodd i Lywodraeth Cymru ym mis Rhagfyr 2021 ac yna diweddarau'r adolygiad ym mis Ionawr 2022 i ystyried yr holl farwolaethau rhwng 1 Ionawr a 31 Rhagfyr 2021. Cynhaliwyd adolygiad achos gan ddefnyddio cofnodion PRUDiC (Ymateb Gweithdrefnol i Farwolaeth Annisgwyl mewn Plentynod). Ni chynhaliwyd adolygiad tystiolaeth ymchwil o ffactorau risg ac ymyriadau effeithiol. Cyhoeddwyd adolygiad tystiolaeth ym mis Rhagfyr 2019 yn y Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant ac *Adolygiad Thematig o Farwolaethau Plant a Phobl Ifanc drwy Hunanladdiad Tebygol 2013-2017*¹¹ Prifysgol Abertawe.

Canfyddiadau

Bu 14 o farwolaethau o dan 18 oed o hunanladdiad tebygol/posibl o 1 Ionawr i 31 Rhagfyr 2021. Dangosir nifer a chyfradd y marwolaethau o 2016 i 2021 isod. Mae'r cyfraddau'n uwch yn 2021 a 2020 ond nid ydynt yn ystadegol arwyddocaol wahanol i'r cyfraddau mewn blynyddoedd blaenorol. Oherwydd y niferoedd cymharol fach o farwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol/posibl a gofnodwyd bob blwyddyn, gall y niferoedd amrywio dros amser ac felly dylid dehongli newidiadau mewn cyfraddau gyda gofal.

Tabl 9: Marwolaethau o hunanladdiad tebygol/posibl, cyfradd grai fesul 100,000, personau 10-17 oed, Cymru, 2016-2021. *Yn cynnwys marwolaethau o hunanladdiad tebygol/posibl, amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn 2020 a ddefnyddiwyd fel procsi ar gyfer 2021. Mae'r enwadur yn cynnwys plant 10-17 oed yn unig, ond mae'r rhifiadur yn cynnwys pob plentyn dan 18 oed.*

	Marwolaethau	Cyfradd crai fesul 100,000 (cyfyngau hyder 95%)	
2016	9	3.3	(1.5 i 6.3)
2017	12	4.4	(2.3 i 7.7)
2018	5	1.8	(0.6 i 4.2)
2019	8	2.9	(1.2 i 5.6)
2020	13	4.5	(2.4 i 7.8)
2021	14	4.9	(2.7 i 8.2)

Daeth sawl thema i'r amlwg o'r adolygiad achos:

- Plant bregus
 - Plant a oedd naill ai'n Blant sy'n Derbyn Gofal, ar y gofrestr amddiffyn plant neu wedi bod yn Blentyn sy'n Derbyn Gofal/ar y gofrestr amddiffyn plant yn flaenorol.
 - Plant yr oedd eu teuluoedd yn hysbys i'r gwasanaethau cymdeithasol.
- Ysgolion a chlybiau chwaraeon – roedd gan nifer fach o ysgolion a chlybiau chwaraeon fwy nag un hunanladdiad posibl yn gysylltiedig â nhw.
- Pobl ifanc sydd â hanes o hunan-niweidio.

Nododd y themâu lle gellid canolbwyntio ar gyfleoedd i atal ac argymhellodd bod pecyn cymorth ar gael i gynnwys cymorth i blant a phobl ifanc i wybod sut a phryd i geisio cymorth.

Cylchredodd Llywodraeth Cymru ganllawiau presennol ar hunanladdiad a hunan-niweidio i ysgolion ac argymhellodd fod

mwya o wylidwriaeth ar draws y system i nodi a darparu cymorth ychwanegol i'r bobl ifanc hynny sydd mewn perygl o gyflawni hunanladdiad.

Mae'r argymhellion eraill a wnaed yn cynnwys:

- Dylid gwneud PRUDiC yn statudol i sicrhau bod proses gyson yn ei lle ar gyfer pob marwolaeth annisgwyl yn ystod plentyndod.
- Dylid gwneud gweithgareddau'r Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant yn statudol hefyd, fel yn Lloegr, er mwyn sicrhau bod gwybodaeth gynhwysfawr ar gael i gynnal trosolwg o holl farwolaethau plant yng Nghymru.
- Sicrhau bod canllawiau NICE ar reoli hunan-niweidio ymysg pobl ifanc yn cael eu mabwysiadu a'u monitro yng Nghymru gan ganolbwyntio ar ofal argyfwng a gwaith dilynol.
- Trosolwg Cymru o leoliadau y tu allan i'r ardal ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal (gan gynnwys y rhai o Loegr) a gofal di-dor CAMHS.

Bydd y Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant yn parhau i fonitro marwolaethau o ganlyniad i hunanladdiad tebygol/posibl yng Nghymru.

Awdur

Dr Rosalind Reilly, Ymgynghorydd Iechyd y Cyhoedd

Tîm sy'n ymwneud

Dr Claire Thomas, Arweinydd Peditrig
Helen Crowther, Rheolwr Rhaglen
Gillian Hopkins, Swyddog Gwybodaeth
Gavin Collins, Swyddog Cefnogi Prosiect
Jessica Hilton, Swyddog Gwybodaeth Iechyd y Cyhoedd
Mari Ann Jones, Uwch Swyddog Gwybodaeth Iechyd y Cyhoedd

E-bost: ChildDeath.Review@wales.nhs.uk

Website: www.publichealthwales.org/childdeathreview

Cydnabyddiaethau

Diolch i'n cydweithwyr Iechyd Cyhoeddus Cymru a gynorthwyodd gyda'r adroddiad hwn: Katherine Fielding, Lesley Roberts, Bethan Patterson, Iain Bell, Yr Athro Ann John a Nathan Lester.

Eich adborth

Sut wnaethoch chi ddefnyddio'r wybodaeth yn yr adroddiad hwn? A oes gennych unrhyw sylwadau eraill?

Cysylltwch â ni gan ddefnyddio manylion cyswllt tîm y Rhaglen Adolygu Marwolaethau Plant.

